MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF

Seduta tal-15 ta' Lulju, 2010

Citazzjoni Numru. 348/1998/1

John **CAMILLERI** u b'degriet tas-6 ta' Novembru, 2008, l-atti tal-kawża għaddew fl-isem ta' Frances Camilleri u wliedha Joseph, Nadine u Daniela Gauċi, aħwa Camilleri, minħabba l-mewt tal-attur John Camilleri fil-mori tal-kawża

vs

Philip **ATTARD**

Il-Qorti:

Rat l-Att taċ-Ċitazzjoni mressaq fl-20 ta' Frar, 1998, li bih u għar-raġunijiet hemm imsemmija, l-attur talab li din il-Qorti (a) ssib li l-bejgħ ta' trakk tal-għamla *Volvo* reġistrat PWM-101T miftiehem bejnu u l-imħarrek ma setax iseħħ

billi l-istess trakk ma setax ikun reġistrat bħala vettura skond il-liġi; u (b) tikkundanna lill-imħarrek irodd lura lill-attur is-somma ta' ħamest elef lira Maltin (Lm 5,000)[1] imħallsin bħala prezz tal-imsemmi bejgħ, flimkien mal-imgħaxijiet skond il-liġi. Talab ukoll l-ispejjeż;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa mill-imħarrek fis-16 ta' Marzu, 1999 li biha laqa' għall-azzjoni attriċi billi, b'mod preliminari, qal li l-mertu ta' din il-kawża hu l-istess bħal dak ta' kawża oħra (Ċitazz. Nru. 1055/95AM) ikkanċellata f'Marzu tal-1997, u għalhekk l-attur marbut li qabel kollox iħallas l-ispejjeż ta' dik il-kawża. Laqa' wkoll bil-preskrizzjoni tas-sentejn skond l-artikolu 1222 tal-Kodiċi Ċivili u tal-ħames snin skond l-artikolu 1224 tal-istess Kodiċi. Fil-mertu, ċaħad il-pretensjoni attriċi li l-bejgħ ma setax iseħħ, għaliex jgħid li l-bejgħ kien tassew seħħ, u li l-attur dam juża t-trakk għal żmien twil, u għalhekk ma jistħoqqlu l-ebda radd lura tal-prezz imħallas;

Rat id-degriet tagħha (diversament presjeduta) tat-12 ta' Mejju, 1999[2], li bih ħatret lill-Avukat Maria Dolores Gauċi bħala Assistent Ġudizzjarju biex tiġbor il-provi tal-partijiet;

Rat ix-xhieda mogħtija mill-partijiet quddiem l-Assistent Ġudizzjarju;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degrieti li bihom il-kawża tħalliet għas-sentenza fin-nuqqas ta' xkiel;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni dikjaratorja li kuntratt ta' xiri-u-bejgħ ta' vettura ma setax iseħħ minħabba li ma setgħetx issir ir-reġistrazzjoni tagħha. L-atturi jridu li l-Qorti ssib li l-ftehim

[1] Li jġibu € 11,646.87 fi flus tal-lum
[2] Paġ. 10 tal-proċess

ma setax iseħħ minħabba dik iċ-ċirkostanza u biex tikkundanna lill-imħarrek irodd lura l-flus li tħallsu lilu bħala korrispettiv ta' dak il-bejgħ;

Illi l-imħarrek jiċħad li tassew kien hemm raġuni li żżomm milli l-bejgħ seta' jitwettaq. B'argument, isemmi li l-vettura kienet ilha s-snin f'idejn l-attur u li kien jaħdem biha għal medda twila ta' żmien barra minn Malta. Jiċħad għalhekk li kien hemm xi raġuni tajba biex il-bejgħ jitwaqqa' u biex irodd lura l-prezz li kien miftiehem u tħallas. B'żieda ma' dan, jgħid li l-atturi huma miżmuma milli jmexxu 'l quddiem b'din il-kawża ladarba għadhom ma ħallsux id-drittijiet u spejjeż dwar kawża oħra fuq l-istess ħaġa li nbdiet żmien qabel mill-attur imma li kienet tħassret mil-listi. Jilqa' wkoll, b'mod preliminari, billi jgħid li l-azzjoni attriċi waqgħet biż-żmien li fih setgħet titressaq;

Illi mill-fatti li joħorġu mill-atti tal-kawża jirriżulta li l-attur kien jaħdem bħala sewwieq fil-ġarr tal-merkanzija minn u lejn Malta. Fil-bidu tal-1990, wieħed Joseph Żammit kien laqqgħu mal-imħarrek. Dan urih "żiemel" (*tractor unit*) li l-attur seta' jinqeda bih għall-irmunkar ta' *trailers*;

Illi l-ftehim bejn il-partijiet seħħ f'maħżen tal-imħarrek f'Ħaż-Żebbuġ[3], fil-preżenza ta' Żammit, bħala sensal[4], imma ma saret l-ebda kitba. Il-bejgħ seħħ għall-prezz ta' ħamest elef lira Maltin (Lm 5,000) li tħallsu fi Frar tal-1990[5] wara li l-attur kiseb pjanċi ta' reġistrazzjoni maltin (billi, sa dak inhar tal-ftehim, iż-"żiemel" kien għad għandu pjanċi ta' reġistrazzjoni ingliżi, jiġifieri PWM 101T) u ħallas lil-imħarrek u lil ħuh it-tariffa tat-*transfer*[6]. Kemm il-pjanċi u kif ukoll il-*logbooks* mogħtijin lill-attur ma kinux awtentiċi[7];

Illi f'Mejju tal-1990, l-attur ħareġ polza ta' assikurazzjoni fuq il-vettura[8] (taħt il-pjanċi tagħha Maltin, jiġifieri D-8841[9])

[3] Xhieda tal-imħarrek 7.2.2003, f'paġ. 114 tal-proċess
[4] Affidavit ta' Joseph Żammit f'paġ. 62 tal-proċess
[5] Dok "JCZ3", f'paġ. 143 tal-proċess
[6] Affidavit tal-attur f'paġġ. 60 – 1 tal-proċess
[7] Xhieda ta' Jesmond Pulis 17.10.2000, f'paġġ. 72 – 3 tal-proċess
[8] Dok "FF", f'paġġ. 81 – 7 tal-proċess
[9] Dok "JCZ2", f'paġġ. 141 – 2 tal-proċess

taħt *cover* ta' "*third party fire and theft*" sat-30 ta' April, 1991;

Illi għal xi żmien, l-attur kien jaħdem mal-imħarrek u taħt id-direzzjoni tiegħu għall-ġarr tal-merkanzija, u kien jinqeda kemm bil-pjanċi maltin u kif ukoll bil-pjanċi ingliżi skond fejn kien ikun ix-xogħol. Wara li għamel madwar sitt xhur jaħdem b'dan il-mod, xiħadd ġibidlu l-attenzjoni li dak il-logħob bil-pjanċi kien jista' jġibu fil-għali. L-attur, malli ntebaħ b'dan, reġa' niżel lura Malta u ma riedx jaf aktar bil-vettura u talab li jitħallas lura l-prezz li kien ħallas. L-attur jgħid li l-imħarrek reġa' ħa l-vettura lura u wiegħdu li, hekk kif isib il-bejgħ tagħha, iroddlu l-flus li kien ħallsu. Il-ħlas baqa' ma sarx. Xi żmien wara, l-vettura ttieħdet mill-għalqa tal-imħarrek minn xiħadd mhux magħruf waqt li l-imħarrek kien barra minn Malta;

Illi fit-13 ta' Ottubru, 1993, l-attur bagħat ittra uffiċjali lill-imħarrek. Fl-1995, huwa fetaħ kawża kontra l-imħarrek għar-radd lura tal-prezz[10], imma l-kawża tħasser mil-listi b'degriet tal-5 ta' Marzu, 1997. Fi Frar tal-1998 infetħet din il-kawża;

Illi għal dak li jirrigwarda l-konsiderazzjonijiet ta' natura legali marbutin mal-każ jkun xieraq li wieħed iqis li t-talba ewlenija tal-attur hija dik li trid li jinstab li l-ftehim għax-xiri tal-vettura ma seta' qatt iseħħ. Dan ifisser li t-teżi tal-attur hi li l-kuntratt ta' xiri-u-bejgħ ma kienx seħħ u baqa' ma seta' qatt jidħol fis-seħħ. Il-Qorti jidhrilha li huwa siewi ħafna li żżomm quddiem għajnejha dan il-ħsieb ewlieni fl-azzjoni attriċi, u dan xejn anqas fid-dawl ta' wħud mill-eċċezzjonijiet imressqin mill-imħarrek;

Illi f'materja ta' ħwejjeġ mobbli, l-bejgħ iseħħ hekk kif il-partijiet jaqblu u jiftehmu dwar il-ħaġa li tkun l-oġġett tal-bejgħ u l-prezz tagħha, imqar jekk ma tkunx ingħatat f'idejn ix-xerrej u wkoll jekk ma jkunx għadu tħallas prezz il-ħaġa maqbula[11];

[10] Ċitazz. Nru. 1055/95AM
[11] Art. 1347 tal-Kap 16

Illi fil-każ tal-lum, jidher li l-partijiet kienu qablu fuq liema vettura kien tħajjar l-attur, u qablu wkoll kemm kien il-prezz jekk hu riedha. Dan il-kunsens jidher li ntlaħaq tant li l-attur ħa l-pussess tal-vettura u saħansitra ħallas il-prezz mitlub. Madankollu, hemm qbil bejn il-partijiet li ma saret l-ebda kitba biex isir it-trasferiment favur l-attur[12]. Kulma jidher li sar hu li l-attur ingħata ċ-ċavetta tal-vettura u minn hemm 'il quddiem ħa ħsieb kollox hu waħdu bla ma daħħal lill-imħarrek fl-arranġamenti milħuqa. Il-Qorti m'hijiex tal-fehma li l-irċevuta li l-imħarrek ħareġ lill-attur hija kitba li tissarraf fi ftehim tal-bejgħ tal-vettura, imma biss xhieda tal-fatt li sar xi ħlas. Fil-fehma tal-Qorti wkoll, din iċ-ċirkostanza għandha l-effetti legali tagħha wkoll fuq is-soluzzjoni tal-kawża li għandha quddiemha;

Illi għalkemm illum il-ġurnata l-liġi m'għadhiex tisħaq għall-formalita' tal-kitba bħala element essenzjali u *ad validitatem* ta' vettura bil-mutur[13], fiż-żmien li sar in-negozju bejn l-attur u l-imħarrek dan l-element kien meħtieġ. U hekk ukoll kienet għadha l-liġi meta l-attur radd lura l-vettura lill-imħarrek. Sakemm tneħħiet il-liġi partikolari fl-1993 (il-Kap 68 tal-Liġijiet ta' Malta), trasferiment ta' vettura bil-mutur li ma jkunx sar bil-miktub kien jitqies bħala negozju, mhux biss null, imma saħansitra wieħed ineżistenti għal kollox[14]. Ftehim bħal dak ma kien joħloq l-ebda titolu f'min jieħu f'idejh verttura b'dak il-mod[15]. Il-fatti kollha f'din il-kawża seħħew qabel l-1993;

Illi dan kollu jnissel il-konsegwenza legali li n-negozju li sar bejn l-attur u l-imħarrek ma nissel qatt il-kuntratt ta' xiri-u-bejgħ, għaliex kien arranġament li kien nieqes minn waħda mill-elementi kostitutivi li kienu meħtieġa biex dak il-kuntratt jidħol fis-seħħ;

Illi għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti sejra tilqa' l-ewwel talba u sejra twarrab ir-raba' eċċezzjoni tal-imħarrek;

---

[12] Xhieda tal-imħarrek 7.2.2003, f'paġ. 114 tal-proċess

[13] Ara f'dan ir-rigward, fost l-oħrajn, P.A. PS **17.11.2003** fil-kawża fl-ismijiet ***Cranes & Commercial Sales Ltd vs Lawrence Micallef***

[14] App. Kumm. **7.12.1956** fil-kawża fl-ismijiet ***Falzon pro et noe vs Tanti*** (Kollez. Vol: **XL.i.583**)

[15] P.A. **23.2.1965** fil-kawża fl-ismijiet ***Scicluna noe vs Grima et*** (Kollez. Vol: **XLIX.ii.756**)

Illi dan iwassal ukoll għal kunsiderazzjoni oħra. Jidher li l-azzjoni attriċi la hija waħda dwar rexissjoni tal-ftehim u lanqas waħda ta' riżoluzzjoni tal-istess. Għalkemm sottili, id-differenza bejn iż-żewġ talbiet hija ċara fil-liġi: fil-każ tar-rexissjoni, il-kuntratt ikun jiswa, imma jkun difettuż u għalhekk jista' jitħassar; fil-każ tar-riżoluzzjoni tal-kuntratt, dan ikun jiswa minn kollox, ma jkollu l-ebda difett kostitutiv, imma jkun suġġett għat-tħassir tiegħu minħabba li xi waħda mill-partijiet ma tkunx wettqet ir-rabta tagħha taħt l-istess kuntratt[16]. F'tal-ewwel, il-kuntratt ikun wieħed li jista' jitħassar (jiġifieri negozju annullabbli fil-parametri ta' dak li tistabilixxi l-liġi) imma mhux null minn nislu. Dan kollu qiegħed jingħad fid-dawl ta' **l-eċċezzjonijiet preliminari mressqa mill-imħarrek**, li huma mibnija fuq il-preskrizzjoni maħsuba mil-liġi dwar azzjonijiet tal-kreditur ta' obbligazzjoni għar-rexissjoni ta' kuntratt[17];

Illi fil-fehma tal-Qorti, ladarba minħabba n-nuqqas ta' kitba fl-arranġament milħuq bejn l-attur u l-imħarrek, ma jistax jingħad li kien hemm il-ħolqien ta' kuntratt, qajla jista' wieħed jitkellem dwar azzjoni għat-tħassir tal-istess kuntratt. Fi kliem ieħor, l-imsemmija żewġ eċċezzjonijiet ma jgħoddux għall-każ tal-lum fejn il-kuntratt ma tnissel qatt, iżda jgħoddu biss fejn il-kuntratt ikun suġġett għar-rexissjoni;

Illi għalhekk, il-Qorti m'hijiex sejra tqis jew tilqa' t-tieni u t-tielet eċċezzjonijiet tal-imħarrek;

Illi **dwar it-tieni talba attriċi** jidher li din hija konsegwenza loġika u legali ta' qagħda fejn ikun sar ħlas ta' korrispettiv fejn il-ftehim ma jkunx seħħ. F'dan il-każ, taqa' wkoll ir-raġuni għalfejn min ikun irċieva l-"ħlas" jibqa' jżommu[18], u dan b'mod partikolari il-ħlas li jsir meta ma jkunx hemm dejn, huwa ħlas li jmissu jintraddu lura (dak li huwa magħruf bħala "*indebitum ex re*" maħsub fl-artikolu 1147(1) tal-Kodiċi Ċivili[19]. Fil-każ tal-lum, ma huwa bl-ebda mod kontestat li l-attur ħallas lill-imħarrek b'kemm illum iġibu ħdax-il elf u sitt mija u sitta u erbgħin ewro (€

[16] G Alpa <u>Corso di Diritto Contrattuale</u> (Cedam 2006) paġġ. 128 – 130 u 141 – 2
[17] Artt. 1222 u 1224 tal-Kap 16
[18] Art. 1022(1) tal-Kap 16
[19] P.A. PS **12.10.2005**, fil-kawża fl-ismijiet ***Maria Galea vs Grace Borġ***

11,646). L-imħarrek jgħid li dawn għandu dritt iżommhom, għaliex l-attur żamm il-vettura għal ċertu żmien u wżah;

Illi l-Qorti ma jidhrilhiex li l-imħarrek għandu raġun. Apparti li hemm konflitt qawwi fil-provi mressqa dwar jekk huwiex minnu li l-attur ingħata l-wegħda li l-flus jintraddulu lura hekk kif il-vettura li hu ta lura lill-imħarrek jinstabilha l-bejgħ tagħha, huwa fatt mhux kontestat li l-attur radd lura l-vettura lill-imħarrek[20] u li l-attur baqa' qatt ma ngħata lura dak li kien ħallas. Il-fatt li l-attur ħadem bil-vettura (taħt struzzjonijiet u inkarigi mogħtijin saħansitra mill-imħarrek innifsu) għall-ġarr ta' merkanzija fuq il-kontinent ewropew, ma jibdilx il-fatt li dik is-somma kienet ingħatat sepċifikatament lill-imħarrek għaliex il-fehma kienet li kien qiegħed jitħallas il-korrispettiv ta' bejgħ miftiehem. Jiġi allura li, ladarba l-bejgħ ma seħħx, daqstant ieħor ma jifdalx raġuni għaliex l-imħarrek għandu jibqa' jżomm dik is-somma;

Illi fiċ-ċirkostanzi tal-każ li l-Qorti għandha quddiemha llum, ma ntweriex li l-imħarrek laqa' għandu l-ħlas b'mala fidi. Dan minbarra l-fatt li l-attur ukoll jidher li kien ħa ċerta inizzjativa biex jipprova jirranġa l-affarijiet b'mod ieħor mhux lil hinn minn kull suspett. F'kull każ, il-mala fidi m'hijiex preżunta u min (jekk) jallegaha, irid jippruvaha. L-attur ma weriex b'mod invinċibbli li l-imħarrek kien qarraq bih, u jidher li kienu ċirkostanzi oħrajn li webblu lill-attur li kien aħjar irodd il-vettura lura lill-imħarrek u jitlob ir-radd lura tal-prezz. Ladarba l-Qorti qiegħda tasal f'din il-fehma, jiġi li l-imħarrek kien obbligat li jrodd lura l-kapital biss[21];

Illi, madankollu, ladarba l-attur kien imbagħad interpella uffiċjalment lill-imħarrek biex irodd lura l-flus u ladarba l-imħarrek baqa' jżomm għandu dik is-somma, ġara li b'hekk tqiegħed f'mora u bdew jgħaddu l-imgħaxijiet bis-saħħa tal-liġi[22];

Illi għar-rigward tal-**ewwel eċċezzjoni preliminari** mqajma mill-imħarrek, jidher li din tistrieħ fuq dak li

[20] Ara, App. Ċiv. **28.1.2005** fil-kawża fl-ismijiet ***L & D Attard Co Ltd vs Eurometal Co Ltd.***
[21] Art. 1023(2) tal-Kap 16
[22] Artt. 1139 u 1141(1) tal-Kap 16

jipprovdi l-artikolu 907(2) tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta’ Malta;

Illi matul iż-żmien li kienet miexja l-kawża, ma tressqet lebda prova biex tissostanzja din l-eċċezzjoni. Il-piż ta’ dik il-prova kien jaqa’ fuq l-imħarrek. Din iċ-ċirkostanza reġgħet issemmiet mill-għaref difensur tal-imħarrek waqt it-trattazzjoni tal-għeluq, imma l-Qorti m’għandhiex elementi biżżejjed fl-atti tal-kawża biex issib jekk huwiex minnu jew le li l-atturi naqsu li jħallsu l-ispejjeż tal-kawża ta’ qabel, jew jekk l-ewwel kawża kinitx tabilħaqq fuq l-istess suġġett;

Illi għalhekk, bla ebda ħsara għal kull rimedju li l-imħarrek jista’ jkollu dwar din il-pendenza, l-eċċezzjoni m’hijiex sejra tintlaqa’;

Għal dawn ir-raġunjiet, il-Qorti qiegħda taqta’ u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tiċħad l-ewwel tliet eċċezzjonijiet preliminari tal-imħarrek, billi m’humiex mistħoqqa fil-fatt u d-dritt;

Tilqa’ l-ewwel talba attriċi u tiddikjara li l-ftehim ta’ bejgħ ta’ vettura reġistrata PMW101T tal-għamla *Volvo*, bejn l-attur u l-imħarrek baqa’ ma seħħx;

Tilqa’ t-tieni talba attriċi u tikkundanna lill-imħarrek iħallas lill-atturi s-somma ta’ ħdax-il elf u sitt mija u sitta u erbgħin ewro
(€ 11,646) li tħallsu mill-attur lill-imħarrek fl-okkażjoni tal-ftehim fuq imsemmi, flimkien mal-imgħaxijiet fuq l-imsemmija somma b’seħħ mill-15 ta’ Ottubru, 1993, sal-jum tal-ħlas effettiv;

Tiċħad l-eċċezzjonjjiet fil-mertu; u

Tikkundanna lill-imħarrek iħallas l-ispejjeż kollha tal-kawża.

Moqrija

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------